

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд

на ст. пр. Димитър Дяков

на тема: „Оптимизиране на развитието на координационните способности и двигателните качества при студенти от висшите училища при занимания с различни видове спорт“

*за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“
в област на висшето образование: 7. Здравеопазване и спорт,
професионално направление 7.6. Спорт,
докторска програма
„Теория и методология на спортната наука“*

Научен ръководител: доц. Рашо Макавеев, доктор

Учебната дисциплина „Физическо възпитание и спорт“ заема важно място във всички степени на образователната система в Р България, в т. ч. и във висшето образование. Нейна основна задача е чрез целенасочена работа за повишаване нивото на различните двигателни качества да се подобри физическото развитие и работоспособността на учащите, както и да се противодейства на умственото и психическото напрежение, на което те са подложени в процеса на обучение.

За съжаление задължителният годишен хорариум от едва 120 часа за първите две години във висшето училище, както и ниската ефективност на работата, често резултат от неадекватни учебни програми в различните университети, оказват негативно влияние върху здравето и жизнеспособността на младото поколение.

Ето защо, считам научните търсения и разработваният от ст. пр. Димитър Дяков проблем, за едно похвално усилие.

Данни за докторанта

Изборът на разработвания от Дяков проблем не е случаен. Той е дългогодишен състезател и треньор по борба. След завършване на висшето си образование в Национална спортна академия „В. Левски“ през 1995 г. Дяков е работил като треньор в Спортното училище „Г. Бенковски“ (Варна). Между 1999 до 2006 г. е бил учител по физическо възпитание, а в периода 2006-2008 г. - учител по спорт в Спортното училище.

През 2008 г. след спечелен конкурс в Технически университет (Варна) е назначен за преподавател в катедра „Физическо възпитание и спорт“, а от 2011 г. е старши преподавател в катедрата.

През 2019 г. е зачислен за докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Борба и джудо“ на НСА „В. Левски“.

След успешно проведено вътрешно обсъждане на разработения в рамките на срока на докторантурата дисертационен труд, със заповед на ректора № 857/25.06.2021 г., Димитър Дяков е отчислен с право на защита пред научно жури.

Данни за дисертационния труд и автореферата

Представеният за обсъждане дисертационен труд е разработен на 149 стр., в т.ч. 11 таблици, 8 диаграми, 18 приложения и библиографска справка.

Темата на дисертационния труд е в унисон с научните изследвания в областта на теорията и методиката на физическото възпитание и спортната тренировка, както и с изискванията на Правилника на НСА „В. Левски“ за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности.

Разработката е опит да се обогати теорията и практиката на физическото възпитание и спорта в областта на висшето образование, чрез проверка на ефективността на учебно-тренировъчната работа за развиване

на двигателните качества и координационните способности на студентите, предвидена в действащите учебни програми по физическо възпитание и спорт на неспециализираните по спорт висши училища в България.

Тук бих искал да отбележа факта, че докторантът и неговия научен ръководител са се съобразили с някои забележки и препоръки, които бяха направени от мен при вътрешното обсъждане, което е подобрило крайния вариант на разработката.

Представеният за рецензиране дисертационния труд притежава редица **достойнства**, имащи **приносен характер**, които в най-общ вид се свеждат до следното:

- извършено е **сериозно теоретично проучване**, на базата на 225 литературни източника, от които 41 на латиница и 45 IT сайта, което е позволило на автора да разкрие актуалното състояние на учебния предмет „Физическо възпитание и спорт“ във висшите училища в България (нормативна база, организация, проблеми и т. н.), както и особеностите на системите за физическо възпитание и спорт на редица висши училища от други държави, които са доказали своята висока ефективност. Подробно е разгледан и проблемът за координационните способности и двигателните качества (класификация, критерии за оценяване, методики за развитие, връзка със спортната техника и т.н.). На тази база коректно е формулирана работната хипотеза на изследването;
- приложен е **подходящ математически инструментариум**, позволяващ коректно да бъдат решени целта и задачите на изследването. Контингентът на изследването е достатъчно представителен и разкрива особеностите на генералната съвкупност, към която принадлежи - изследвани са общо 363 студенти на възраст 18-20 год., от които 126 (93 мъже и 33 жени) от ТУ (Варна), включени в експерименталната група, и 237 (118

мъже и 119 жени) от Икономически университет (Варна) – контролна група. Използваните методи на изследване (теоретично проучване и анализ на специализираната литература, спортно-педагогическо тестиране и спортно-педагогически експеримент), както и тестовете за контрол са подходящо подбрани, правилно описани и добре онагледени. При обработката на изходните данни от проведените изследвания са използвани адекватни математико-статистически методи (вариационен анализ и проверка на хипотези, с помощта на сравнителния t-критерий на Стюдънт), които позволяват на докторанта да проникне в структурата на изследваното явление и да докаже своята теза. Считам обаче, че „Организацията на изследването“ трябва да бъде поставена в началото на раздела, или поне онази част от нея, която дава информация за периода на изследване и контингента на изследване (брой участници в двете групи, а за експерименталната група – и броя на студентите в групите по различните видове спорт);

- анализът на резултатите е направен на **много добро професионално ниво**, приложените математико-статистически методи позволяват да бъде проверена ефективността на работата по посочените учебни програми в рамките на българските висши училища. Считам обаче, че причина за незначителните промени в нивото на развитие на двигателните качества и координационните способности на студентите от експерименталната група е фактът, че изходните данни са обработени общо за цялата съвкупност. Известно е, че всеки спорт развива специални физически качества и проверката на значимостта на прирастите при профилираните групи, включени в експерименталната група, по всеки отделен

спорт, вероятно ще даде други резултати и може бе ще докаже работната хипотеза;

- фактът, че проведените изследвания и анализи не потвърждават работната хипотеза, позволява на автора **да формулира коректни изводи** и да направи полезни за практиката на висшите неспециализирани по спорт училища препоръки, които безспорно очертават пътя за повишаване на ефективността на учебния процес по физическо възпитание и спорт със студентите от всички курсове.

Авторефератът възпроизвежда съдържанието на дисертационния труд.

В заключение, независимо от посочените неточности и допуснати грешки, считам, че докторантът ст. пр. Димитър Дяков и неговият научен ръководител са положили сериозни усилия и е извършен голям обем научноизследователска работа. Дисертационният труд отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България и Правилника на НСА „В. Левски“ за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности.

Всичко това ми дава основание с убеденост да заявя своя положителен вот за присъждане на **ст. пр. Димитър Дяков** на образователната и научна степен **„Доктор“** в област на висшето образование **7. Здравеопазване и спорт**, професионално направление **7.6. Спорт**, докторска програма **„Теория и методология на спортната наука“**.

05.08.2021 г.

София

Рецензент:.....

(проф. Кр. Църов, доктор)

REVIEW

on the merits of the doctoral thesis

of Senior lecturer Dimitar Dyakov

*on the topic: "**Optimization of the development of the coordination abilities and the motor skills in students from higher education institutions in activities with different types of sports**"*

*for awarding the educational and scientific degree "**Doctor**"
in the field of higher education: **7. Healthcare and sports,**
professional field: **7.6. Sports,**
doctoral program: "**Theory and methodology of sports science**"*

Scientific adviser: Assoc. Prof. Rasho Makaveev, Ph.D.

The curriculum discipline "Physical Education and Sports" occupies an important place in all levels of the educational system in the Republic of Bulgaria, including higher education.

Its main task is through targeted work for increasing the level of different motor qualities to improve the physical development and working capacity of the students, as well as to counteract the mental and psychological stress to which they are subjected in the learning process

Unfortunately, the mandatory annual hours of only 120 hours for the first two years of higher education, as well as the low efficiency of work, often the result of inadequate curricula at various universities, have a negative impact on the health and viability of the young generation.

Therefore, I consider the scientific searches and the problem developed by Senior lecturer Dimitar Dyakov, for a commendable effort.

Data for the doctoral student

The choice of the problem developed by Dyakov is not accidental. He is a longtime athlete and wrestling coach. After graduating from the National Sports Academy "V. Levski" in 1995 he worked as a coach at the Sports School "G. Benkovski" (Varna). Between 1999 and 2006 he was a physical education teacher and in the period 2006-2008 - a sports teacher at the Sports School.

In 2008, after winning a competition at the Technical University (Varna), he was appointed a lecturer in the Department of Physical Education and Sports, and since 2011 he is a senior lecturer in the same Department.

In 2019 he was enrolled as a doctoral student in independent training at the Department of Wrestling and Judo at NSA "V. Levski" (Sofia).

After a successful internal discussion of the thesis developed within the doctoral term, by order of the Rector of the NSA № 857 / 25.06.2021, Dimitar Dyakov has been expelled with the right to defend himself before a scientific jury.

Data for the dissertation and the abstract

The dissertation presented for discussion is developed on 149 pages, incl. 11 tables, 8 diagrams, 18 appendices and bibliography.

The topic of the dissertation is in unison with the research in the field of theory and methodology of physical education and sports training, as well as with the requirements of the Rules of NSA "V. Levski" for acquiring scientific degrees and holding academic positions.

The development is an attempt to enrich the theory and practice of physical education and sports in the field of higher education, by checking the effectiveness of training work to develop coordination abilities and the motor skills of students, provided in the current curricula of physical education and sports of non-sports universities in Bulgaria.

Here I would like to note the fact that the doctoral student and his scientific supervisor have taken into account some remarks and recommendations that were made by me during the internal discussion, which has improved the final version of the development.

The dissertation paper presented for review has a number of *merits*, which have a *contributing character*, which in the most general form are reduced to the following:

- *A serious theoretical study* was conducted, based on 225 literature sources, of which 41 in Latin and 45 IT sites, which allowed the author to reveal the current state of the subject "Physical Education and Sports" in higher education in Bulgaria (regulatory framework, organization, problems, etc.), as well as the peculiarities of the systems of physical education and sports of a number of higher schools from other countries, which have proven their high efficiency. The problem of coordination abilities and motor qualities (classification, evaluation criteria, development methodologies, connection with sports equipment, etc.) is also considered in detail. On this basis, the working hypothesis of the research is correctly formulated.
- Appropriate *mathematically tools are applied*, allowing the purpose and tasks of the research correctly to be solved. The contingent of the study is sufficiently representative and reveals the peculiarities of the general population to which it belongs - a total of 363 students aged 18-20 years were studied, of which 126 (93 men and 33 women) from Technical University (Varna), included in the experimental group, and 237 (118 men and 119 women) from the University of Economics (Varna) - control group. The research methods used (theoretical research and analysis of the specialized literature, sports pedagogical testing and sports pedagogical experiment), as well as the control tests are appropriately selected, correctly described and well-illustrated.

Adequate mathematical and statistical methods (variational analysis and verification of hypotheses, with the help of Student's comparative t-criterion) were used in the processing of the initial data from the conducted researches, which allow the doctoral student to penetrate into the structure of the studied phenomenon and to prove his thesis. However, I believe that the "Organization of the study" should be placed at the beginning of the section, or at least the part of it that provides information about the study period and the study contingent (number of participants in both groups and for the experimental group – the number of students in the groups by different types of sport).

- The analysis of the results is done at *a very good professional level* - the applied mathematical and statistical methods allow the auteur to check the effectiveness of the work on the indicated curricula within the Bulgarian higher schools. However, I believe that the reason for the insignificant changes in the level of development of motor skills and coordination abilities of the students in the experimental group is the fact that the initial data were processed for the whole population. It is known that each sport develops special physical qualities and the verification of the significance of the gains in the profiled groups included in the experimental group in each individual sport will probably give other results and may prove the working hypothesis.
- The fact that the conducted research and analyzes do not confirm the working hypothesis, allows the author *to formulate correct conclusions* and to make useful for the practice of higher non-sports schools recommendations, which undoubtedly outline the way to increase the efficiency of physical education and sports with students from all courses.

The abstract reproduces the content of the dissertation.

In conclusion, regardless of the stated inaccuracies and mistakes, I believe that the doctoral student Dimitar Dyakov and his scientific supervisor have made serious efforts and a large amount of research work has been done. The dissertation work meets the requirements of the Law for development of the academic staff of the Republic of Bulgaria and the Regulations of NSA “V. Levski” for acquiring scientific degrees and holding academic positions.

All this gives me reason to confidently declare my positive on for the award of ***Senior lecturer Dimitar Dyakov*** with the educational and scientific degree "***Doctor***" in the field of higher education. ***7. Healthcare and Sports***, professional field ***7.6. Sports***, doctoral program "***Theory and methodology of sports science***".

August 9, 2021.

Sofia

Reviewer:

(Full Prof. Kr. Tzarov, PhD)